

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2569

การนำเสนอภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2569 พบความเคลื่อนไหวสำคัญ ได้แก่ สถานการณ์การทำงานมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น และการเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลง ทั้งนี้ อัตราการว่างงาน หักครัวเรือน (ไตรมาสที่ ปี 2568) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอสถานการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจ 3 เรื่อง ได้แก่ (1) วิฤตและโอกาส : อนาคตตลาดแรงงานไทยภายใต้การเข้ามาของ AI (2) โซลาร์เซลล์ : ก้าวสำคัญสู่ความมั่นคงทางพลังงาน และ (3) ภัยเงียบจากไมโครพลาสติก รวมทั้งนำเสนอบทความเรื่อง บ้านพักผู้สูงวัย : ความท้าทายของบ้านปลายชีวิต

สถานการณ์แรงงาน การจ้างงานมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ผู้มีงานทำมี 41.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 จากไตรมาสหนึ่ง ปี 2568 เป็นผลจากการจ้างงานภาคเกษตรกรรมที่กลับมาขยายตัว ขณะที่นอกภาคเกษตรกรรมขยายตัวต่อเนื่อง โดยสาขาการค้าส่งและค้าปลีกขยายตัวสูงสุด รองลงมาคือสาขาการขนส่งและจัดเก็บสินค้า อัตราการว่างงานรวมเพิ่มขึ้น อยู่ที่ร้อยละ 0.94 หรือมีผู้ว่างงาน 3.9 แสนคน จากกลุ่มที่เคยทำงานมาก่อนที่เพิ่มขึ้น ขณะที่กลุ่มที่ไม่เคยทำงานลดลง นอกจากนี้ ผู้เสมือนว่างงานยังเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 จากการเพิ่มขึ้นของผู้เสมือนว่างงานนอกภาคเกษตรกรรม และผู้ว่างงานระยะยาวเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.0 ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ (1) การรองรับผลกระทบจากความขัดแย้งในตะวันออกกลางต่อการจ้างงานและรายได้ของแรงงานที่อาจลดลง ท่ามกลางภาวะค่าครองชีพที่ยังอยู่ในระดับสูง โดยเร่งเตรียมมาตรการช่วยเหลือ โดยเฉพาะการจับคู่การจ้างงานในสาขาที่มีความต้องการแรงงาน (2) การว่างงานแฝงมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี 2568 มีจำนวนกว่า 2.2 แสนคน เพิ่มขึ้นจากปี 2567 ร้อยละ 17.8 ส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่สูงและอยู่ในภาคเกษตร จึงควรเร่งยกระดับผลิตภาพและสร้างอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มชั่วโมงการทำงานและรายได้ และ (3) ความเสี่ยงต่อการจ้างงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า (EV) เนื่องจากการผลิตรถยนต์สันดาปลดลงต่อเนื่อง ทำให้แรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนเครื่องยนต์สันดาปมีความเสี่ยงต้องย้ายไปทำงานในอุตสาหกรรมอื่น

หนี้ครัวเรือนไตรมาสสี่ ปี 2568 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.05 โดยมีมูลค่า 16.44 ล้านล้านบาท ทำให้สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 86.7 เพิ่มขึ้นจากไตรมาสที่แล้ว สินเชื่อส่วนบุคคลที่ผิดนัดชำระเกิน 90 วันขึ้นไป (NPLs) จากข้อมูลเครดิตบูโร มีมูลค่า 1.31 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.59 ของสินเชื่อรวม เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.45 ของไตรมาสที่ผ่านมา จากสินเชื่อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อส่วนบุคคล ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ (1) พฤติกรรมการบริโภคของคนรุ่นใหม่ที่มีกซ์ซื้อสินค้าและบริการตามรีวิวหรือเทรนด์ออนไลน์ ทำให้หนี้ค้างชำระเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลกลุ่มต่ำกว่า 25 ปี เพิ่มขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ในปี 2568 จึงควรเร่งเสริมสร้างทักษะทางการเงินแก่คนรุ่นใหม่ตั้งแต่ประถมศึกษา (2) การเปิดตัวของธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank) อาจต้องเฝ้าระวังการก่อหนี้เพิ่ม ดังกรณีประเทศจีนที่พบว่า ผู้กู้บางส่วนเข้าสู่วงจรหนี้ได้ง่ายขึ้น ขณะที่ฟิลิปปินส์พบว่า ธนาคารดิจิทัลมีสัดส่วน NPLs สูงกว่าธนาคารแบบดั้งเดิม และ (3) อิทธิพลของ Finfluencer ต่อพฤติกรรมการเงินครัวเรือนในยุคดิจิทัล Finfluencer บางส่วนอาจเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือคลาดเคลื่อน จึงควรให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลเนื้อหาของ Finfluencer อาทิ กำหนดให้ขึ้นทะเบียนกับ ก.ล.ต. และมีใบอนุญาต

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลงร้อยละ 36.2 ส่วนใหญ่ยังเป็นผู้ป่วยกลุ่มโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ขณะที่ด้านสุขภาพจิตพบปัญหาลดลง ทั้งนี้ ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ คือ (1) การติดเชื้อไวรัสฮันตา (Hantavirus Disease) ควรติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการเฝ้าระวังผู้เดินทางจากพื้นที่เสี่ยง และหลีกเลี่ยงการสัมผัสสารคัดหลั่งของหนูและสัตว์ฟันแทะ หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันเมื่อจำเป็น (2) ภัยสุขภาพในช่วงฤดูฝน ทั้งโรคระบบทางเดินหายใจ โรคที่มีุงเป็นพาหะ และโรคติดเชื้อผ่านการสัมผัส จึงควรเฝ้าระวังป้องกันโรค อาทิ ฉีดวัคซีน รักษาสุขอนามัย ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เลี่ยงลุยน้ำขังหรือโคลนด้วยเท้าเปล่า และสังเกตอาการสำคัญของโรค และ (3) การติดเชื้อไวรัส Human Papillomavirus (HPV) ในเพศชาย โดยไม่รู้ตัวและไม่แสดงอาการ จึงจำเป็นในการป้องกันการติดเชื้อ อาทิ มีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย ตรวจคัดกรองเชื้อ HPV และมะเร็งที่เกี่ยวข้อง รวมถึงฉีดวัคซีนป้องกันทั้งในผู้หญิงและผู้ชาย

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น ขณะที่การบริโภคบุหรืลดลง ประเด็นที่ควรเฝ้าระวัง คือ (1) การแพร่ระบาดของบุหรืผิดกฎหมายมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จากการใช้โครงสร้างภาษีสรรพสามิตบุหรืแบบ 2 อัตรา (2) ภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กับพฤติกรรมผู้บริโภค การจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามปริมาณในอัตราคงที่ ทำให้มูลค่าที่แท้จริงของภาษีลดลง และลดทอนประสิทธิภาพของมาตรการภาษีในการควบคุมการบริโภค และ (3) **การทดลองขยายเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมาตรการรองรับ** ซึ่งหลังดำเนินนโยบายครบ 90 วัน พบความสัมพันธ์กับการเสียชีวิตจากการดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มขึ้น

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คดีอาญาเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 จากไตรมาสเดียวกันของปีก่อน จากการเพิ่มขึ้นของคดียาเสพติด ขณะที่คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ และคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ลดลง **การรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนน ผู้ประสบภัยสะสมรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3** จากการเพิ่มขึ้นของผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิต **ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ (1) เด็กและเยาวชนไทยยังไม่ห่างไกลจากสารเสพติด** ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีเป็นคดียาเสพติดมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยร้อยละ 67.2 มีประวัติเคยใช้สารเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกัญชา ยาบ้า และสารผสมน้ำต้มใบกระท่อม (2) **ตลาดการค้าการขนส่งทางใหม่ของกลไกมิจอาชีพ** รูปแบบการหลอกลวงที่พบ ได้แก่ การใช้ภาพที่สร้างด้วย AI อ้างว่าเป็นการท้าทายเพื่อหลอกลวงขายการปลอมการ์ด และการรับพริ้อเตอร์แล้วไม่ส่งสินค้า และ (3) **ความเสี่ยงจากการขาดการต่ออายุ พ.ร.บ. บุคคลที่ 3** ในปี 2568 ร้อยละมากกว่า 1 ใน 5 ไม่ต่อภาษีประจำปี อีกทั้ง รถที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนร้อยละ 40-50 พ.ร.บ. ขาดการต่ออายุ จึงควรพิจารณาปรับระบบต่ออายุ พ.ร.บ. แบบอัตโนมัติ (Opt-out) มาใช้

การคุ้มครองผู้บริโภค การร้องเรียนของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น จากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 16.2 โดยเพิ่มขึ้นทั้งในด้านสินค้า บริการ และอาหารเครื่องดื่ม และกิจการโทรคมนาคม **ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ** คือ (1) **ความเสี่ยงและช่องโหว่ของกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์** ที่เริ่มมีสถานะเปราะบางมากขึ้น ทั้งจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยและการทุจริต สร้างความเสียหายต่อสมาชิกจำนวนมาก จึงต้องยกระดับการกำกับดูแลกองทุนให้เข้มงวดและทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น (2) **การหลอกลวงให้ลงทุนเทรดทองบนแพลตฟอร์มออนไลน์** เช่น แอปเทรดทองปลอมเพื่อหลอกลวงเงิน การชักชวนร่วมภารกิจปั่นราคาทอง ซึ่งมิจอาชีพมักใช้ความกลัวตลาดโอกาสเป็นเครื่องมือในการหลอกลวง และ (3) **แนวโน้มสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ทั้งในท้องตลาดและออนไลน์เพิ่มสูงขึ้น ควรต้องเร่งปราบปราม** เป็นผลจากผู้บริโภคมีทัศนคติยอมรับสินค้าลอกเลียนแบบ และสินค้าปลอมมีรูปลักษณะใกล้เคียงกับของแท้มากขึ้น ทำให้มีความเสี่ยงที่จะถูกหลอกได้รับสินค้าไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงบั่นทอนภาพลักษณ์ประเทศ

วิกฤตและโอกาส : อนาคตตลาดแรงงานไทยภายใต้การเข้ามาของ AI

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในปัจจุบันก้าวข้ามขีดจำกัดเดิมได้อย่างรวดเร็ว ได้ก้าวเข้าสู่ยุคของ Generative AI (Gen AI) ที่สามารถสร้างคำตอบได้ใหม่ด้วยตัวเอง และกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่ Agentic AI ที่สามารถวางแผน ลงมือทำ และปรับปรุงงานแทนมนุษย์ได้ครบวงจร โดยการประเมินอาชีพที่มีความเสี่ยงได้รับผลกระทบจาก Gen AI พบว่า ในไตรมาสที่ 1 ปี 2568 มีแรงงานที่ได้รับผลกระทบประมาณ 8.7 ล้านคน (ร้อยละ 21.8 ของกำลังแรงงานทั้งหมด) แบ่งเป็น (1) **กลุ่มที่มีความเสี่ยงถูกทดแทน (Task Replacement)** มีประมาณ 2.2 ล้านคน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 55.8) มีรายได้เฉลี่ย 27,820 บาทต่อเดือน อายุเฉลี่ย 36.5 ปี และทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดย AI มีแนวโน้มเข้ามาทดแทนงานที่ทำซ้ำ ๆ และมีแบบแผนตายตัว อาทิ เสมียน พนักงานบัญชี และโปรแกรมเมอร์ และ (2) **กลุ่มที่นำ AI มาสนับสนุนการทำงาน (Task Augmentation)** 6.5 ล้านคน ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 72.7) มีรายได้เฉลี่ย 21,506 บาทต่อเดือน อายุเฉลี่ย 42.3 ปี ซึ่ง AI สามารถเสริมประสิทธิภาพแต่ภาระงานหลักยังต้องอาศัยทักษะของมนุษย์ อาทิ ทักษะการสื่อสาร การเจรจาต่อรอง และการบริหารจัดการ

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนว่า AI กำลังสร้างผลกระทบและความเสี่ยงต่อโครงสร้างตลาดแรงงานไทย ทั้งจากการลดการจ้างงานและโอกาสการทำงานของเด็กจบใหม่ โดยเฉพาะงานที่มีลักษณะซ้ำหรือวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การโยกย้ายแรงงานจากงานทักษะสูงไปสู่งานทักษะต่ำ (Downshifting) เนื่องจากงานทักษะต่ำได้รับผลกระทบจาก AI น้อยกว่า นอกจากนี้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสู่ Agentic และ Physical AI จะส่งผลให้งานที่มีขั้นตอนตายตัวหรืองานที่อาศัยตรรกะซ้ำ รวมถึงงานที่ต้องใช้แรงกายและทักษะปฏิบัติ ถูกลดบทบาทในอนาคต ดังนั้น ไทยจึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับผลกระทบจาก AI ได้แก่ (1) **เร่งส่งเสริมการใช้ AI อย่างครอบคลุม** ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลและระบบประมวลผล (2) **ปรับบทบาทของแรงงานทักษะสูงสู่การเป็น “ผู้บริหารจัดการ AI”** และ (3) **การพัฒนากรอบกฎหมายและธรรมาภิบาลดิจิทัลและการใช้ AI** ให้ครอบคลุมทั้งการคุ้มครองแรงงาน และความรับผิดชอบหาก AI ก่อความเสียหาย

โซลาร์เซลล์ : ก้าวสำคัญสู่ความมั่นคงทางพลังงาน

ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ภาครัฐจึงตั้งเป้าส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์เซลล์ในภาคครัวเรือนให้ได้ 9.0 หมื่นครัวเรือนภายในปี 2571 อย่างไรก็ดี ปัจจุบันมีครัวเรือนที่ติดตั้งโซลาร์เซลล์เพียง 20,282 ครัวเรือน ส่วนหนึ่งเกิดจากพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าของครัวเรือนไทยในแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน ผนวกกับข้อจำกัดอื่น ได้แก่ (1) กระบวนการขอติดตั้งระบบ On Grid และ Hybrid ยังยุ่งยาก (2) ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอยู่ในระดับสูงราว 1.2-4.0 แสนบาท และ (3) แรงจูงใจด้านนโยบายไม่ดึงดูด เช่น การลดหย่อนภาษีไม่เกิน 2.0 แสนบาท ซึ่งเอื้อประโยชน์แก่ผู้มีรายได้ถึงเกณฑ์เสียภาษีเป็นหลัก

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวทางของต่างประเทศพบว่า เน้นดำเนินมาตรการหลายด้านควบคู่กัน โดย *เยอรมนี* ขยายการใช้โซลาร์เซลล์ภาคครัวเรือนผ่านโซลาร์ระเบียบที่มีต้นทุนต่ำ ติดตั้งง่าย เวลาคืนทุนสั้น แต่อายุใช้งานยาว พร้อมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อให้ผู้อยู่อาศัยในอาคารชุดและผู้เช่าสามารถติดตั้งได้ รวมถึงลดขั้นตอนการติดตั้ง ขณะที่ *สหราชอาณาจักร* เน้นสร้างแรงจูงใจด้านความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ อาทิ การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การเปิดให้ครัวเรือนสามารถจำหน่ายไฟฟ้าส่วนเกินคืนเข้าสู่ระบบ การสนับสนุนค่าติดตั้งให้ครัวเรือนรายได้น้อย

ปัจจุบัน รัฐบาลได้เร่งสนับสนุนการติดตั้งโซลาร์เซลล์ภาคครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ (1) **สินเชื่้อัตราดอกเบี้ยต่ำผ่านธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารออมสิน และ KTC** (2) **การรับซื้อไฟฟ้าส่วนเกิน** และ (3) **การพัฒนาบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)** โดยการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนรายได้น้อยยังเผชิญข้อจำกัดด้านเงินลงทุนเริ่มต้น การพัฒนามาตรการที่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายล่วงหน้าโดยตรงสำหรับกลุ่มนี้ เช่น การอุดหนุนค่าติดตั้ง จะช่วยขยายโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึง

พลังงานสะอาดได้อย่างทั่วถึง และในระยะถัดไปควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอุปกรณ์สำคัญ เช่น อินเวอร์เตอร์ เพื่อลดต้นทุนการติดตั้ง รวมถึงจะเป็นฐานสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ภายในประเทศต่อไป ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีบริหารจัดการพลังงานในครัวเรือน และปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อให้การเข้าถึงโซลาร์เซลล์เป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่มากขึ้น

ภัยเงียบจากไมโครพลาสติก

ไมโครพลาสติก (Microplastics) คือ อนุภาคพลาสติกขนาดเล็กกว่า 5 มิลลิเมตร อาจเกิดจากการผลิตขนาดเล็กตั้งแต่ต้น และการแตกหักหรือย่อยสลายของขยะพลาสติกขนาดใหญ่ เช่น บรรจุภัณฑ์อาหาร ขวดน้ำ ถุงพลาสติก อวนจับปลา สามารถกระจายปะปนอยู่ในแหล่งน้ำ ดิน และอากาศ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสุขภาพของประชาชน โดยปัจจัยที่ทำให้ปัญหาไมโครพลาสติกรุนแรงขึ้น คือ (1) การขยายตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้า Fast Fashion (2) การขยายตัวของธุรกิจบริการส่งอาหาร (3) การอุ่นอาหารและการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกนานเกินควร และ (4) การกำจัดขยะไม่เหมาะสม โดยนำไปสู่ผลกระทบต่อทั้งมิติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคประมง เกษตร และการท่องเที่ยว และมิติสุขภาพ มีการพบไมโครพลาสติกสะสมอยู่ในหลายอวัยวะของมนุษย์ เช่น สมอง หลอดเลือด ตับ ไต ไชกระดูก รก และน้ำนมแม่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว เช่น รบกวนฮอร์โมน กระตุ้นพัฒนาการเด็ก เพิ่มความเสี่ยงโรคมะเร็ง เพิ่มความเสี่ยงโรคหัวใจและโรคหลอดเลือดสมอง และเป็นตัวนำสารพิษเข้าสู่ร่างกาย

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการรองรับอย่างเป็นระบบ ผ่าน (1) การพัฒนากฎหมายและมาตรการกำกับดูแล ใช้หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตให้มีบทบาทรับผิดชอบตลอดวงจรชีวิตของบรรจุภัณฑ์ การขับเคลื่อนตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก (พ.ศ. 2561-2573) การกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับการตรวจวัดไมโครพลาสติกในอาหารและแหล่งน้ำ และการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (2) การต่อยอดการวิจัยและพัฒนาวัสดุทางเลือก โดยเฉพาะพลาสติกชีวภาพที่ผลิตจากวัตถุดิบทางการเกษตร และ (3) การเฝ้าระวังสุขภาพเชิงรุก โดยพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลและการเฝ้าระวังสุขภาพเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามแนวโน้มการได้รับไมโครพลาสติก และศึกษาความเชื่อมโยงกับการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อันจะนำไปสู่การกำหนดมาตรการป้องกันและดูแลสุขภาพประชาชนได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง

บ้านพักผู้สูงอายุ : ความท้าทายของบั้นปลายชีวิต

การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดส่งผลให้การดูแลด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความท้าทาย ที่ผ่านมามีภาครัฐพยายามผลักดันแนวคิด “การสูงวัยในถิ่นที่อยู่ (Aging in Place)” ที่เน้นให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในบ้านหรือชุมชนเดิม โดยมีมาตรการสนับสนุนด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ลดทอนศักยภาพของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องอยู่ลำพัง และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แนวคิดดังกล่าวจึงอาจไม่สามารถตอบโจทย์ได้ในทุกกรณี ทั้งนี้ ผลการสำรวจของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า แม้คนส่วนใหญ่จะต้องการอาศัยอยู่ที่เดิมในยามเกษียณ แต่คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มไม่มีบุตรเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบครบวงจร และสถานสงเคราะห์ ได้รับความสนใจมากขึ้น ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลสังหาริมทรัพย์ (REIC) ปี 2568 พบว่า ประเทศไทยมีโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Residential) หรือ “บ้านพักคนชรา” จำนวน 96 แห่ง รองรับได้เกือบ 1.6 หมื่นคน โดยมีความต้องการใช้บริการอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้มีรายได้น้อยยังเข้าถึงได้จำกัด สะท้อนได้จากกรณีบ้านบางแคที่มีผู้สูงอายุรอคิวเข้าพักมากกว่า 6,000 คน แต่รองรับได้เพียง 250 คน นอกจากนี้ ระบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุของไทยยังเผชิญข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ (1) ข้อจำกัดในการเข้าถึง

บริการ เนื่องจากหน่วยบริการส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในจังหวัดหัวเมืองหลัก ขณะที่บางจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานสูงกลับมีหน่วยบริการรองรับน้อย และ (2) **ข้อจำกัดด้านจิตใจและสังคม (Psychosocial)** เนื่องจากผู้สูงอายุบางกลุ่มอาจไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ใหม่ในที่อยู่อาศัยใหม่ได้และนำไปสู่ความโดดเดี่ยว อีกทั้ง การอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะอาจทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัย และส่งผลต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตในระยะยาว ประกอบกับการออกแบบที่อยู่อาศัยที่เน้นความปลอดภัยมากเกินไป อาจทำให้บรรยากาศคล้ายสถานพยาบาล จนผู้สูงอายุรู้สึกสูญเสียความเป็นอิสระในชีวิต

ทั้งนี้ หลายประเทศจึงได้เริ่มพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ *ฝรั่งเศส* มีระบบครอบครัวอุปถัมภ์สำหรับผู้สูงอายุ *เนเธอร์แลนด์* เปิดให้นักศึกษาเข้าพักร่วมกับผู้สูงอายุเพื่อแลกเปลี่ยนการทำกิจกรรมร่วมกัน และ *เยอรมนี* มีบ้านพบปะหลายช่วงวัย เพื่อเปิดพื้นที่ให้คนทุกช่วงวัยใช้ชีวิต ทำกิจกรรม และเรียนรู้ร่วมกัน ขณะที่ประเทศไทยมี “ลำสนธิโมเดล” จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชนผ่านความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนมีวิสาหกิจเพื่อสังคมเข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น Joy Ride บริการรับส่งและดูแลผู้สูงอายุระหว่างเดินทาง และ “เยือนเย็น” ดูแลผู้สูงอายุระยะท้ายที่บ้าน สะท้อนว่าการดูแลด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเพียงบ้านพักผู้สูงวัยเท่านั้น แต่สามารถพัฒนาควบคู่กับระบบการดูแลที่เชื่อมโยงกับชุมชนและที่อยู่อาศัยเดิม โดยอาจมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ (1) **การส่งเสริมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้มีความหลากหลาย** ผ่านมาตรการสนับสนุนภาคเอกชนและชุมชน เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษี การสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ หรือการจัดสรรที่ดินของรัฐ โดยควรกำหนดเงื่อนไขควบคู่ เช่น การจัดสรรสัดส่วนที่พักราคาที่เข้าถึงได้สำหรับผู้สูงอายุรายได้น้อย รวมถึงนำอาคารร้างหรือสถานที่ที่ไม่ได้ใช้งานมาปรับใช้ (2) **การพัฒนาเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน** ให้ครอบคลุมทั้งมิติสุขภาพและมิติทางสังคม อาทิ การจัดกิจกรรมระหว่างวัย การส่งเสริมการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนบ้าน และ (3) **การสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมในการพัฒนาระบบที่อยู่อาศัยของคนต่างวัย** อาทิ การจัดตั้งระบบการแบ่งปันที่อยู่อาศัยที่มีวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นตัวกลางในการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอาศัยอยู่ในบ้านเดิมได้ต่อไป และลดความความโดดเดี่ยว

ตัวชี้วัดภาวะสังคม

องค์ประกอบหลัก	2567 ทั้งปี	2568 ทั้งปี	2567				2568				2569
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
1. การมีงานทำ ^{1/}											
กำลังแรงงาน (พันคน)	40,356.6	40,130.8	40,226.4	40,178.1	40,484.1	40,537.7	40,085.1	40,114.4	40,196.3	40,127.5	41,912.3
% YOY	-0.20	-0.56	-0.10	-0.30	-0.10	-0.30	-0.35	-0.20	-0.70	-1.00	4.60
การมีงานทำ (พันคน)	39,806.4	39,624.6	39,579.0	39,500.7	40,039.5	40,106.2	39,383.3	39,510.0	39,852.1	39,752.8	41,194.5
% YOY	-0.30	-0.50	-0.13	-0.45	-0.13	-0.36	-0.49	0.02	-0.47	-0.88	4.60
ผู้ว่างงาน (พันคน)	402.2	327.8	407.7	429.1	413.9	358.2	357.7	365.5	307.5	280.5	393.1
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.00	0.81	1.01	1.07	1.02	0.88	0.88	0.91	0.76	0.70	0.94
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน)	192.3	155.4	191.5	162.4	191.9	223.6	176.3	155.9	142.6	146.6	185.9
2. หนี้ครัวเรือน ^{2/}											
มูลค่าหนี้ครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	16.44	16.44	16.37	16.36	16.36	16.44	16.33	16.32	16.33	16.44	N/A
% YOY	0.27	0.05	2.40	1.55	0.82	0.21	-0.35	-0.31	-0.19	0.05	N/A
สัดส่วนต่อ GDP (ร้อยละ)	88.0	86.7	90.4	89.4	88.5	88.0	86.7	86.4	86.4	86.7	N/A
NPLs ^{3/} (ล้านล้านบาท)	1.22	1.31	1.09	1.16	1.20	1.22	1.19	1.24	1.29	1.31	N/A
% YOY	16.40	7.60	14.89	12.18	14.09	16.40	8.67	6.90	7.55	7.60	N/A
สัดส่วน NPLs ต่อสินเชื่อรวม (ร้อยละ)	8.94	9.59	8.01	8.48	8.78	8.94	8.78	9.11	9.45	9.59	N/A
3. สุขภาพและการเจ็บป่วย											
3.1 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง ^{4/} (ราย)											
หัด	1,868	1,137	543	136	504	685	389	352	212	184	153
ไข้กาฬหลังแอ่น	11	21	2	2	3	4	2	0	6	13	6
ไข้สมองอักเสบ	967	1,572	316	216	242	193	312	435	413	412	369
อหิวาตกโรค	4	7	2	0	0	2	1	0	4	2	3
มือ เท้า และปาก	89,794	112,474	15,957	7,847	49,610	16,380	10,684	13,004	68,510	20,276	8,534
บิด	1,823	2,072	485	373	533	432	506	598	556	412	456
ปอดอักเสบ	398,201	459,138	96,395	75,975	115,246	110,585	138,418	97,040	103,517	120,163	97,084
ฉีหนู	4,187	5,115	767	732	1,348	1,340	782	955	1,287	2,091	855
ไข้เลือดออก	103,601	57,653	24,131	17,702	42,328	19,440	7,236	15,036	24,918	10,463	4,635
ไข้หวัดใหญ่	650,931	1,174,455	121,074	99,895	220,228	209,734	267,952	130,683	217,452	558,368	159,855
พิษสุนัขบ้า	3	7	0	1	2	0	4	2	1	0	2
3.2 อัตราตายด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน ^{5/}											
ความดันโลหิตสูง	13.2	N/A	ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายไตรมาส								
หัวใจขาดเลือด	33.3	N/A									
หลอดเลือดสมอง	59.5	N/A									
เบาหวาน	21.2	N/A									
มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด	133.2	N/A									
4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ^{6/}											
คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ (คดี)	19,233	19,345	4,553	4,471	5,237	4,972	5,102	4,906	4,903	4,434	4,744
คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (คดี)	70,595	78,238	15,491	15,515	20,776	18,813	19,894	18,523	21,501	18,320	16,854
คดียาเสพติด (คดี)	357,096	418,558	81,203	84,142	95,511	96,240	92,638	97,783	112,279	115,858	117,130
การรับแจ้งผู้ประสบภัยสะสมรวม ^{7/} (ราย)	869,232	874,026	224,121	203,848	212,637	228,626	225,919	204,797	215,580	227,730	235,726
ผู้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุจราจรทางบก (ราย)	14,173	12,428	3,748	3,450	3,131	3,844	3,408	3,080	2,716	3,224	3,488
5. การคุ้มครองผู้บริโภค											
5.1 จำนวนเรื่องร้องเรียน ^{8/} (ราย)											
กรณีโฆษณา	2,594	2,748	807	397	742	648	788	674	530	756	697
กรณีฉลาก	2,860	3,288	584	533	886	857	911	850	664	863	788
กรณีสัญญา	2,172	2,542	467	420	686	599	625	666	469	782	560
กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	2,793	4,293	609	600	711	873	1,418	744	1,258	873	1,247
กรณีอื่น ๆ	14,989	22,834	3,319	3,567	3,869	4,234	4,310	5,603	6,315	6,606	6,094
5.2 จำนวนเรื่องร้องเรียนผ่าน กสทช. ^{9/} (ราย)	1,460	1,540	414	340	311	395	394	367	449	330	425

ที่มา: ^{1/} รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

^{2/} ธนาคารแห่งประเทศไทย

^{3/} บริษัท ข้อมูลเครดิตบูโรแห่งชาติ จำกัด

^{4/} สำนักโรคบาติวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

^{5/} สถิติสาธารณสุข กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเว็บไซต์ของ สสส.

^{6/} ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

^{7/} รายงานสถิติการใช้สิทธิ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภคจากกรร ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC)

^{8/} สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี

^{9/} สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)